

Cotxet, cotxi, cotxinada, cotxino, cotxo=cast. *cochino* (DCEC I, 832-3): castellanismes o termes paral·lels.

Cotxinata, terme nàutic, veg. DCEC (COCHINATA).

Cotxinilla, 'insecte del qual s'extreu el colorant vermell', del cast. *cocbinilla*, probablement d'origen mossàrab, veg. DCEC (COCHINILLA). □ 1.ª doc.: 1704 (*cotxonilla*), 1713 (*cotxonina*), *AlcM*, en els encapçalaments respectius. *Coccinella*, d'un ll. modern *coccinella*, llatinització del mot castellà; *coccinèlid*. *Cocini*.

Cotxo, V. gos *Cotxo* 'ajupit', V. *acotxat*

COTXÓ, 'vulva', mot vulgar tarragoní i fragatí, de l'ar. hispànic i algerí *ħacīn* id., derivat de l'arrel àrab *ħsm* 'averkonyir', veg. *EntreDL* III, 104-5. L'arrel *ħsm* pertany a l'àrab clàssic, amb molts derivats: *ħišma* 'vergonya', 'timidesa', 'indignació', *ħūšum* 'persona tímida', *ħāšim* 's'ha indignat', etc. (Lane, 576).

Còubic, V. *còlbit* *Coudinar*, *coudinetes*, V. *coure*

COURE, m. (metall), del ll. CŪPRUM id., provinent de *Kύπρος*, nom de l'illa de Xipre, on s'extreia abundantament el coure de bona qualitat; però hi ha diverses variants, no prou explicades, en les llengües modernes occidentals: especialment l'oc. ant. i cat. *coure* solament poden venir d'una base vulgar ll. *CŪBRU, que es creu deguda a diferències d'articulació entre la *p* grega i la llatina. □ 1.ª doc.: mj. S. XIII, però la grafia *codre* d'un doc. de 1198 suposa també la pronúncia *coure*.

«Olla de *codre*» ja apareix, amb aquest significat, en un doc. de 1198, del Penedès (cap a Vilafranca, Miret i S., *TemplH*, p. 227), amb la grafia arcaica *d* que es conservava en els mots on una -d- s'havia tornat *y*¹ (*credre*=*creure*), però amb aplicació ací exagerada per ultracorrecció. *Coure*, ben escrit, el trobem ja en literatura del S. XIII, en Llull, i en els *Set Savis*: «en esta vila hac un prohóm, / Virgili lo apçylava hom, / e sabia d'encantaments / --- Virgili ensés un foch / --- una torra li féu, de prop, / e un hom qui gardave'l foch: / l'om era de *coura* format / ---» (v. 2072).

Podem documentar-lo en nombrosos escrits: «quintal d'estany e de *coure*» en la Lleuda de Cotlliure de l'any 1249 (Alart, *RLR* IV, 251) i en altres docs. rossellonesos o cerdans, de 1288, 1296, 1297 (*RLR* IV, 508; v. 94; IV, 96), i amb tendència a imposar-se la forma amb *y* sobre la de *i* des de 1394 (*coura*, *InvLC*); *coure* part deçà de l'Albera és si fa no fa la forma general: «*coure* e estany» en la tarifa dels corredors de Bna. de 1271 (*EntreDL* I, 155ss., § 19).

Hi ha contacte íntim entre el significat de *coure* i el d'*aram*, i fins en gran part concurrència en un sol sentit més o menys global, però, amb major propietat, s'ha distingit sempre l'ús de *coure* per al metall i *aram* per a l'aliatge, el bronze. Certs textos els di-

ferencien netament, d'altres no tant: en part s'oposen rotundament: «per tota obra de *coure* feta, com són poals, olles, cànsters --- sia pagat per dret de entrada deu sous --- si lo *coure* serà més en maça ho esclafat, pach --- en açò no són compreses coses fetes de lautó o de *aram*», doc. de les Drassanes, de 1481 (Moliné, ed. del *Consolat*, p. 233); potser no en OPou, si bé és possible que entenguí disjuntiva més que sinonímia: «*coure* o bronzo: cuprum, aes (acris)», «VAXELLA DE LA CUYNA: --- morteret de *coure*: mortariolum aereum; olla gran de *coure* o *aram*: cucuma ahenum», «religar los libros --- tancadors de *coure*: uncinuli cuprei; botons de *coure* per ornament del libre ---» (*ThPu.*, 185, 227, 176). «Lo *kôure* serveix per a fer aixetes, l'*aram* per a fer calders» distingien bé a Esterrí de Cardós (1934). Secundàriament pot pendre el sentit de 'campanes': frase *aixecar el coure* 'tocar a sometent': «a Brions --- assassinant el Rector: el sometent li *aixecà el coure*, i ell li féu cara», MVayreda (*Puny.*, p. 152).

Segons *AlcM* es pronuncia pertot *kôure* (-ə), en tots cinc dominis dialectals del català (*kôurə* amb *o* tancada només en alguna localitat del Nord del Principat: Girona, Granollers, Artesa, Tremp). L'obriment del timbre de la vocal es podria explicar per la llei fonètica estudiada en *LleuresC*, 190, n. 12.² Però en realitat els fets són més complicats del que informa *AlcM*, fins al punt que no sembla que la ò sigui general més que a les Illes (en efecte, allí també vaig sentir jo *kôurə*, a Estellencs, on n'havien tret d'una mina de S'Algar, 1964). Però la meua pronúncia familiar havia estat sempre *kôurə*, i el 1924 ho anotava com a pronúncia de Bna.: en tot cas així ho deien el pare i la mare (és veritat que aquesta era gironina, i el meu pare havia heretat alguna pronúncia empordanesa dels seus), però Fabra dóna *kôurə* amb *o* oberta (*Gram.* de 1912, p. 13) i des de 1927 crec haver-ho sentit de totes dues maneres a la ciutat i rodalia, però més definitivament ho recordo amb *ó*; a Sant Pol de Mar, en tot cas, deien *kôurə* (sentit a vells pescadors, 1936). De les dues maneres a l'Alt Pallars: *kôure* a Cardós, però a la Vall Ferrera, *kôure* a Àreu, *kôure* a Tor.

Els clàssics valencians sembla que ho fan rimar sempre, si fa no fa, amb oberta: rima amb *moure* o *noure* en Ausiàs (CXIII, p. 248); amb tots dos en el *Passi en cibles* de Fenollar (ed. MGrajales, 120); amb *moure* en Masdovelles (110); en JRoig anoto 4 rimes clares amb *ò* (amb *moure* 2963, *coure* COQUERE 8323, *noure* 12473, *cloure* 13879, i només una que potser és amb *ó*, però dubtosa, amb *roure* RÔDERE, v. 8535). Però modernament una enquesta practicada amablement per Giner i March el 1955, demostra que en valencià coexisteixen les dues pronúncies, cosa molt demostrativa per a l'antiguitat de la tancada en valencià, car és sabut que allà té gran extensió la pronúncia *pou* PŪTEUM: la família de Giner, que és d'Albaida, pronuncia amb *o* tancada, i així ho feia ell, fins que en establir-se a la capital va notar que allà es deia *kôure*; tanmateix un fill de València, de 40 anys, amb *ó*, i Sanç Moya (de família crec alcoiana, però d'edat avan-